

**ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ
DIN REPUBLICA MOLDOVA
REFERITOR LA PROCESELE MIGRAȚIONALE
ALE POPULAȚIEI ȚĂRII (ÎN BAZA
CERCETĂRILOR SOCIOLOGICE CALITATIVE)**

*Valentin ȚURCAN
Republica Moldova, Chișinău
Universitatea de Stat din Moldova
Facultatea relații internaționale,
științe politice și administrative
Laborator „Sociologia politică”
doctor în științe filosofice, conferențiar
șef de laborator*

1. Aspecte generale

Scopul lucrării date constă în reflectarea opiniilor, aprecierilor și ideilor reprezentanților structurilor locale de stat, al angajaților administrației publice locale din Republica Moldova, primarilor și angajaților primăriei despre procesul de migrațiune în Republica Moldova, rolului acestui fenomen în economie, impactul lui asupra stilului de viață al populației și întregii societăți. Anume la acest nivel are loc conștientizarea de către structurile de stat a fenomenului de migrațiune din țară, particularităților și viitorului acestui fenomen. La fel la acest nivel se petrece sau, invers, nu se petrece reglarea primară a procesului migraționist de către participanții lui nemijlocit. Această abordare va permite să privim dintr-o perspectivă nouă procesele migraționiste din țară, de a evalua impactul complex al acestora asupra societății moldovenești atât din aspectele pozitive, cât și cele negative.

Însemnătatea problemei de interacțiune între administrația publică locală și procesele migraționiste în Moldova în prezent este actuală cel puțin din trei cauze.

În primul rând, în procesele integraționiste sunt implicate mase semnificative al populației muncitoare din țară, dar noi foarte puțin sau chiar deloc nu cunoaștem care este atitudinea față de acest proces a persoanelor, menirea cărora este de a oferi implicația rațională, reglatorie în acest proces, și anume a administrației publice locale.

A doua cauză este faptul că migrația joacă un rol important în reglarea relațiilor între diferite pături ale populației la nivelul comunităților locale. Migrația, pe lângă alți factori obiectivi, devine o forță definitivă în formarea noii structuri sociale comunităților locale.

Și în al treilea rând, migrația are o influență semnificativă, atât pozitivă cât și negativă, asupra stabilității legăturilor și relațiilor sociale cât în familie, atât și în viața socială al comunităților teritoriale locale în general, creând probleme, rezolvarea cărora ține anume de organele publice locale.

Nu este lipsit de importanță și faptul că rezolvarea problemelor, legate de migrațiune la nivel comunitar este un factor de importanță primordială pentru adaptarea societății la noile condiții de natură socială, culturală și politică, caracteristice pentru Moldova contemporană la sfârșitul secolului XX - începutul celui al XXI-lea.

1.1. Scopul investigației

- De a determina nivelul calitativ al schimbării proceselor migraționiste în Republica Moldova pe parcursul ultimelor trei ani.
- De a determina direcțiile principale a fluxurilor migraționiste a populației Republicii Moldova.
- Definierea strategiilor și modalităților de adaptare tipice, aplicate de către migranți în stabilirea locului permanent de trai ulterior în procesul de migrațiune în funcție de condițiile de trai, de componența etnică, familială, de vârstă etc.
- Informații despre implicarea diferitor instituții sociale (formale și neformale) în rezolvarea problemelor legate de migrațiune: primăria, biserica, școala, ONG-uri, la fel și atitudinile diferitor categorii de populație față de ajutorul din partea acestor instituții.
- Informații calitative despre nivelul de venit, structura cheltuielilor și consumului al migranților și familiilor acestora, despre caracterul de investiție a veniturilor, primite în rezultatul migrării.
- De a defini modalitățile, aplicate de migranți în scopul plecării în țările gazdă.
- Colectarea informațiilor despre caracterul, nivelul și particularitățile capitalului social, de care dispun migranții și familiile lor.
- Caracterul fenomenelor antisociale în grupul migranților și familiile lor – narcomania, prostituția, violența.
- Caracterul siguranței sociale și personale a migranților și familiilor lor – gradul de diferențiere, securitatea socială în dependență de apartenența la un anumit grup social.
- Determinarea caracterului interacțiunii migranților și familiilor acestora cu altele pături sociale în comunitățile locale.

1.2. Metodologia și metodele de cercetare

În cercetarea dată au fost aplicate metoda interviului aprofundat și metoda studiului de caz în scopul interviurii reprezentanților organelor publice locale.

Investigația a fost efectuată conform unui ghid de interviu, elaborat special în acest scop.

Colectarea informațiilor a avut loc în luna mai, anul 2005, în 31 de localități din 3 zone istorico-geografice din țară.

1.3 Eșantionarea

Selectarea respondenților s-a efectuat pe baza următoarelor caracteristici:

- statutul formal al reprezentanților organelor locale;
- gradul de informare a reprezentanților organelor locale în ceea ce privește situația migrațională în localitatea concretă.

În total au fost interviuați:

- prin intermediul metodei interviului aprofundat - 30 respondenți;
- prin intermediul studiului de caz - 1 respondent;

Cercetarea pilot a fost efectuată în satul Dubăsarii Vechi, raionul Criuleni. În procesul cercetării pilot au fost aprobate instrumentele de cercetare, pe baza rezultatelor ei au fost efectuate precizările în instrumentarul metodologic.

1.4. Selecția localităților

Localitățile au fost selectate conform principiului regionalității și posibilității colectării unor informații pe cât e de posibil pline. Au fost selectate 31 de localități, din care 3 orașe și 28 sate. Din cele trei orașe în eșantionul a fost inclusă capitala Republicii Moldova – municipiul Chișinău și 2 orașele tipice mici – orașul Strășeni din zona istorico-geografică centrală, și Rîșcani în zona de nord. Localitățile rurale au fost selectate conform celorlalte principii ca și cele urbane: 2 sate la nordul, 20 în centrul și 6 sate la sudul țării.

1.5. Componența echipei de operatori de teren

Grupul de operatori a fost constituit din 2 profesori și 30 studenți anului 3 al Catedrei de Științe Politice și Administrative, Facultății de Relații Internaționale și Științe Politice și Administrative a Universității de Stat din Moldova. Toți membrii grupului de cercetare dispun de o experiență profundă în aplicarea metodelor sociologice și socio-antropologice de cercetare.

1.6. Tipul de cercetare

Cercetarea poartă un caracter calitativ: scopul constă în reflectarea legăturilor existente în dezvoltarea proceselor migraționiste în Republica Moldova la nivelul comunităților locale. Problema reprezentativității a legăturilor reflectate la acest nivel de investigare nu prezintă o semnificație.

1.7. Structura grupului de respondenți

Grupul de respondenți a fost constituit de: primari – 18; vicepretor – 1; consilieri – 6; specialiști, angajați în administrația publică locală – 6.

2. Evaluarea dinamicii creșterii proceselor migraționiste în Republica Moldova de către reprezentanții administrației publice locale

Procesele migraționiste din Republica Moldova se prezintă ca un fenomen, profund înrădăcinat în conștiința populației băștinașe și nebaștinașe. Teritoriile între Prut și Nistru pe parcursul mileniilor a fost o arenă de multiple fluxuri migraționale a raselor și popoarelor. În istoria contemporană, după anexarea acestor teritorii de Imperiul Rus, contingentul semnificativ al populației regiunii se forma pe seama mutațiilor migraționiste, îndreptate cât în regiune, atât și din regiune. Mai mult ca atât, în acest proces a fost încadrată, într-o măsură mai mare sau mai mică, întreaga populație, indiferent de apartenență etnică. După anul 1945 populația Republicii Moldova într-o măsură semnificativă a fost completată pe seama proceselor migraționale practic din toate republicile Uniunii Sovietice. Astfel, migrația ca modalitate de supraviețuire în viața de zi cu zi întotdeauna a fost actualizată în conștiința populației țării.

În același timp, necatând la caracterul constant al fenomenului de migrație în timp, formele și conținutul lui permanent se schimbau și căpătau parametri noi.

Pe parcursul ultimilor cincisprezece ani procesele migraționiste în Republica Moldova au luat forma și tendințe noi cât în privința volumului populației implicate în acestea, atât și în privința conținutului. Până la anul 1992 volumul proceselor migraționiste, după părerea a majorității respondenților a purtat un caracter limitat atât după volum, cât și după direcționare. Direcțiile a fluxurilor migraționale au fost de natură internă și se limitau la teritoriul unui stat – Uniunii Sovietice. Procesele migraționale au fost strict organizate și controlate de organele de stat. Migrarea de sinestătător deși a existat, nu a avut o influență semnificativă asupra întregului proces.

Situația s-a schimbat cardinal după obținerea de către Republica Moldova a independenței. Ca și restul țărilor fostei Uniuni, în Republica Moldova călătoriile migraționiste în proporții mari se întreprindeau de populație în scopul comerțului mic nemijlocit înainte și după proclamarea independenței în anul 1992 și crizei economice care a urmat. Pentru populația Republicii Moldova astfel de călătorii au fost în special atrăgătoare în legătura cu situația geografică favorabilă al țării. Pe de o parte – apropierea de hotarele Europei Occidentale și Turcia, producătorii de bază a mărfurilor ieftene de utilizare largă, iar, pe de altă parte, existența rădăcinilor cultural-istorice

comune cu unele țări vecine: Turcia, România, Polonia, Ucraina, etc.

O altă cauză, nu mai puțin importantă, a intensității proceselor migraționiste la începutul anilor '90 ai sec. XX este faptul că marea parte a populației băștinașe pe parcurs la 50 ani de putere sovietică nu a reușit să-și piardă o astfel de trăsătură cum ar fi capacitatea în rezolvarea propriilor probleme să nu aștepte sprijinul statului, ci să se bazeze pe propriile forțe și pe oamenii apropiați.

În ceea ce privește conținutul proceselor migraționiste în Moldova, respondenții menționează că în ultimii ani au avut loc schimbări semnificative. În locul deplasărilor de comerț, în procesele de migrare au început să predomine deplasările în scopul de angajare temporară sau permanentă la muncă. Migrația de muncă a căpătat o formă mai compactă, caracter mai concret și a devenit forma dominantă a proceselor migraționiste.

În general caracterul formelor organizaționale a proceselor migraționale actuale ceva s-a modificat. La începutul anilor '90 ai sec. XX migrația se petrecea în mare parte „pe ghicite”. În prezent, la început cunoscuții, vecinii, rudele oferă migranților proaspăt veniți primul ajutor necesar de adaptare la locul nou. Posibil că în cazul dat se manifestă fenomenul „vecinătății”, foarte răspândit în cultura tradițională a populației locale. La fel de importanta ar fi formarea cercului primar, care înlocuiește migranților patria părăsită. «Migrarea de la început era, la noroc, omul se ducea și nu știa cel așteptat, la moment cei care se duc pleacă la cunoscuți, vecini, prieteni, rude care de la început îl ajută, îl familiarizează cu țara, cu lucrul, dar ilegal, se are în vedere pleacă legal din țară, dar unii și clandestin, însă de lucrat nu lucrează legal».(Primarul, s.Bobeica, raionul Hâncești. A.Moraru)

Respondenții au menționat în procesele migraționiste contemporane în Republica Moldova predominanța caracterului fluctuant (pendular) al acestora. Pentru migranții actuali este caracteristic că în momentul plecării în altă țară nu se pune ca obiectiv de a se stabili acolo permanent cu traiul. Scopul principal al plecării este de a câștiga bani și, la întoarcere, de a rezolva propriile problemele vitale de viață și cele a familiei. Se poate de menționat la fel și că, după opinia respondenților, în ziua de astăzi caracterul fluctuant al proceselor migraționiste este foarte intensiv. Starea generală de instabilitate în țară și în special la nivelul comunităților locale mici produc o intensitate ridicată anume a fluxurilor migraționale pendulare. Contingentul migrant se află într-o mișcare permanentă: unii migranți vin, alții pleacă, apoi cei veniți pleacă din nou și așa de multe ori. Această situație destul de clar reflectă faptul că însăși procesele migraționiste în Republica Moldova, și probabil pe întregul spațiu postsovietic se află în stadiul constituirii. Instituționalizarea acestui proces încă nu a avut loc. Și acest lucru este caracteristic atât satului, cât și orașului. «Peste 300 de cetățeni, o parte se duc, vin, o

parte rămân pe mult timp. Spre exemplu, un an în urmă au fost 160, doi ani în urmă 90, trei ani în urmă poate 70» (s.Bălăbănești, r.Criuleni, Crișmariuc Ecaterina, consilier)

O altă particularitate caracteristică proceselor migraționiste la nivelul comunităților locale este creșterea intensității lor continuă. Necatând la faptul că migrația a cuprins o parte semnificativă de resurse de muncă a comunităților locale, este evident că punctul maxim al migrației, cum reiese din aprecierile respondenților, încă nu a fost atins. «Totuși valul migranților crește și din satul nostru vor să mai plece. (s.Bălăbănești, r.Criuleni, Crișmariuc Ecaterina, consilier).

Necatând la ceea că numărul migraților este foarte mare, numărul doritorilor de a pleca crește permanent. În calitate de exemplu sau argument putem relata spusele unui din respondenți, reprezentantului administrației publice locale dintr-un oraș mic din centrul țării. Cum vedem din cuvintele lui, fiecare an din localitatea lui plecau cu cca 100% mai mulți migranți, decât în anul anterior. Conform prognozelor acestui respondent, anul acesta numărul doritorilor de a pleca va fi egal cu numărul celor ce au plecat deja în ultimii câțiva ani și că v-a constitui, cum vedem, 200 persoane. «Sunt la moment în jurul de 170 de persoane, au fost un an în urmă 100 de persoane, doi ani în urmă 50 de cetățeni. Doritorii de a pleca sunt foarte mulți, practic poate 200 de persoane, dar e problematic». (s.Malaești, r.Criuleni, Lidia Ciobanu, consilier).

Din spusele altui respondent vedem că creșterea numărului de migranți se observă nu doar în mediul urban, ci și în localitățile rurale mici. «Dar migrația la noi în sat crește...» (s.Bălăbănești, r.Criuleni, Crișmariuc Ecaterina, consilier)

Caracterul global al proceselor migraționiste în Republica Moldova este cauzat de faptul că procesul include toate grupurile sociale și etnice de populație. În mișcarea migraționistă s-a inclus toată populația fără excepții. Acest lucru este cu atât mai evident la nivelul comunităților locale. La acest nivel al socialului migrația nu se arată ca niște date statistice impersonalizate, ci poartă o imagine vie. Procesul de întărire a dispozițiilor migraționiste există în toate grupurile etnice din Republica Moldova. Este interesant faptul că în procesul migraționist contemporan în Republica Moldova se includ intens și acelea grupuri etnice, care două secole în urmă s-au stabilit în țară datorită anume proceselor imigraționiste de peste hotarele țării. În acest caz migrația ia forma unei remigrări. Despre această tendință vorbește respondentul din sudul țării, dintr-un sat cu populație preponderent de naționalitate bulgară. «Eu cred că încă mulți doresc să plece». (s.Tvardița, r.Ciadir-Lunga, Gagauzia, Covaci E., secretar la primărie)

2.1. Migrația are o față feminină

La nivel local se manifestă o diversificare a fluxurilor migraționiste la bărbați și femei. În unele din localități, cuprinse în procesele migraționiste se observă clar prevalența semnificativă a migranților de un anumit sex. În unele localități bărbații constituie mare parte a migranților, în altele – femeile.

Cel mai probabil, o astfel de orientare profesională este legată de doi factori: profesional și comunitar. În primul caz bărbații, în mare parte constructorii, pleacă în Rusia. Femeile în acest caz rămân „în gospodărie”. În alte localități femeile, care se angajează în sfera serviciilor, preponderent pleacă în țările unde această sferă este și mai dezvoltată, și plătită mai bine. În acest caz bărbații rămân „în gospodărie”.

În același timp s-a format o constantă orientare gender asupra migrației a locuitorilor anumitor localități nu doar la o țară concretă, ci și la punctul concret de angajare ulterioară. «Majoritatea din sat pleacă femei în Grecia, Italia, Portugalia, Cehia, bărbații majoritatea la Moscova». (s.Șișcani, r.Nisporeni, Brânzilă M., primar).

Necâtând la existența în unele cazuri a unui echilibru gender în procesul de migrare, în volumul general al migranților, conforma aprecierilor respondenților, predomină femeile. Munca femeilor s-a dovedit a fi mai solicitat pe piața muncii, deoarece are un caracter necalificat. De aceea, chiar și în cazurile când migrează în căutarea unui loc de muncă toată familia, adică ambii soți, cel mai des ei muncesc în diferite țări, sau chiar fiind într-o țară, locuiesc și muncesc în diferite localități. După opinia unui din respondenți, bărbații mai greu se angajează la muncă și mai dificil pentru ei este de a găsi un loc de trai. «La Strășeni pleacă mai multe femei, ele mai simplu se aranjează la muncă, bărbații se angajează la muncă mai greu, și loc de trai găsesc mai greu» (or. Strășeni, secretara primăriei Radu Svetlana).

Din această cauză, în Republica Moldova sunt multe localități și familii, unde au rămas numai bărbații cu copiii.

2.2. Migrația urbană

Luând în considerație diferența de aptitudini profesionale și gradul de educație între locuitorii din diferite tipuri de localități, s-ar părea că între sat și oraș trebuie să existe o deosebire esențială în ceea ce privește caracterul și conținutul proceselor migraționale. Conform spuselor respondenților, procesele migraționiste în orașele Republicii Moldova în prezent practic nu se deosebesc de situația migrațională din localitățile rurale. «Populația orașelului Strășeni este de 23 mii persoane dintre ei sunt plecați circa 1.300 de persoane la lucru peste hotare. Majoritatea dintre ei sunt plecați în Italia, Spania, Portugalia, Grecia, Moscova, Sankt-Peterburg. Sunt și studenți în Franța, este o fată căsătorită în Islanda. Cred

că dintre ei sunt 50% la 50% plecați în Rusia și restul în Europa.» (or. Strășeni, secretara primăriei Radu Svetlana).

În același timp, anume orașele, și nu în ultimul rând anume orașele mici au fost pionierii al noului val de migrațiune la începutul anilor '90 ai secolului XX în Republica Moldova. Poate fi că și în prezent anume orașele sunt instigatorii al noului val migraționist, al doilea după număr. Evident că o astfel de situație se explică prin două cauze. În primul rând, și acest lucru este de primă importanță, anume orașele mici s-au pomenit cea mai dificilă situație economică după crahul economic din începutul anilor '90. Nefiind în stare să se întrețină, spre deosebire de locuitorii satelor, care mențineau un oarecare nivel de trai datorita agriculturii, orașenii au străbătut și au deschis și altora drumul în căutarea „unei vieți mai bune” în străinătățile apropiate și mai îndepărtate. Pe de altă parte, având un grad de mobilitate socială mai înalt decât locuitorii satelor, anume orașenii au început noile procese migraționiste în Republica Moldova.

Caracteristic în acest plan ar fi cazul unui orașel mic la nordul Republicii Moldova. Numai timp de un an migrația în această localitate a crescut cu 1.000 de persoane și a constituit 2.500 migranți. Și aceasta, cum spune primarul, nu este limita. «La moment avem circa 2.500 de cetățeni plecați peste hotare. Dacă doi ani în urmă am avut 1.500, acum circa 2.500 de cetățeni... Cred eu că nu toți încă au plecat, poate încă mai vor circa 300 de locuitori. Dar nu plec, deoarece cum am spus deja nu găsesc bani pentru deplasare» (or. Rîșcani, primar).

În ultimul timp activizarea proceselor migraționiste este caracteristică nu doar pentru orașele mici și localitățile rurale, ci și celui mai mare oraș al Republicii Moldova – Chișinău. Evident că anume din Chișinău, într-o măsură mai mare decât în alte localități, are loc „exodul de creiere”. Activizarea procesului migraționist în orașul Chișinău înseamnă și activizarea a acestui proces în Republica Moldova în general. «La moment sigur peste 200, dacă în anul trecut au fost în două ore mai puțin, atunci anul acesta a crescut considerabil.» (mun. Chișinău, Ana Iurașcu, vice-pretor, sector Botanica).

2.3. Factorii care împiedică migrația

În opinia respondenților în prezent unicul factor, care împiedică într-o oarecare măsură procesele migraționiste în Republica Moldova este factorul economic, și anume – lipsa mijloacelor financiare.

«Da mai sunt oameni care vor să plece și eu ași spune că majoritatea vor însă nu au bani și nu au de la cine împrumuta, practic îi opresc numai finanțele.» (Țigănești, r.Strășeni, primar Mistreț Mihai).

În rezultat, apare o situație interesantă, câștigul în urma procesului de migrație într-o măsură semnificativă duce la creșterea proceselor migraționiste.

Pe de altă parte, observăm că lipsa unei organizări legale a migrației nu este privită de către reprezentanții organelor locale de conducere ca un factor care împiedică aceste procese. Este evident că lipsa migrației legal organizate nu influențează numărul migranților.

3. Tipurile și formele migrației

Necesită a fi constatată o situație destul de nefavorabilă: administrația publică locală practic deloc nu controlează și nu influențează procesele migraționiste la nivelul comunităților locale. Rolul acestei administrații se limitează la doar constatarea situației existente în domeniul migrației membrilor comunității lor.

Cum reiese din răspunsurile respondenților, principala formă a migrației de muncă, practicată de migranții moldoveni este cea ilegală. În consecință, marea parte a celor ce migrează la muncă în țară străină pleacă, cum s-a exprimat respondentul, „cu ochi închiși”.

«Majoritatea în prezent pleacă ilegal. De obicei acum pleacă ilegal cu ochii închiși, dar nu știu de ce ei toți sunt convingeți că îi așteaptă un trai decent, așa și soțul meu vrea să plece ...» (mun. Chișinău, Ana Iurașcu, vice-pretor).

Încercările organelor de stat de a lua sub control migrația de muncă nu dau rezultate semnificative.

Din această cauză organizarea proceselor migraționale parcurge în cadrul relațiilor familiale și de rudenie. Puțin probabil că un astfel de caracter al proceselor migraționiste poate fi considerat ca având un nivel optim de raționalizare.

Pe acest fundal, după tipul de organizare formele cele mai active ale migrației sunt cele pe baza **relațiilor de rudenie și vecinătate**. Anume această formă este dominantă și înlocuiește forma de stat de organizare a proceselor de migrațiune.

Totuși trebuie de menționat că forma **de rudenie și vecinătate** de organizare a proceselor migraționiste este un fenomen secundar. La prima etapă, conform aprecierilor respondenților, a dominat absența a oricărei forme de organizare. Din cuvintele respondentului, la prima etapă migrația a avut loc „la noroc”, „la nimereală” și nimeni din migranți nu știa ce îl așteaptă.

«Migrarea de la început era, la noroc, omul se ducea și nu știa ce îl așteaptă, la moment cei care se duc pleacă la cunoscuți, vecini, prieteni, rude care de la început îl ajută, îl familiarizează cu țara, cu lucrul, dar ilegal, se are în vedere pleacă legal din țară, dar unii și clandestin, însă de lucrat nu lucrează legal». (Primarul, s.Bobeica, raionul Hâncești. A.Moraru)

3.1. Tipul sezonier și cel permanent al migrației

Tipul de migrație nu depinde doar de planurile migrantului, ci și de țara, în care ei pleacă în căutarea unui loc de muncă. În unele țări pre-

domină caracterul sezonier al muncilor, îndeplinite de migranți, în altele tipul de muncă are un caracter mai permanent. În dependență de acest aspect migrații se deosebesc după durata aflării în țara și se împart în două grupuri.

Primul grup este ocupat la muncile **temporare**, și respectiv, durata aflării este sezonieră. În marea parte durata scurtă a aflării este caracteristică pentru migrații, ocupați la muncile sezoniere în Rusia.

Al doilea tip de migrație se caracterizează prin perioada **de lungă durată** a aflării în țara gazdă. La aceste țări se atribuie în primul rând țările Europei de Vest și celor mai îndepărtate. «Cei care pleacă în Rusia pleacă pe maximum 6 luni apoi vin acasă și la sezon iarăși pleacă, de regulă nu se opresc când văd că se termină banii iarăși se duc să lucreze. Cei care pleacă în Europa merg pe mai mult timp 2-3 ani se legalizează acolo și vin acasă pentru o lună și pleacă înapoi, unii sunt stau de 7 ani, nu știu dacă se mai întorc, gospodăriile în tot cazul nu le-au vândut însă copiii sunt aranjați la Chișinău pe banii lucrați de părinți ei în sat nu se vor întoarce. Câțiva plecați în Irlanda câștigă foarte bine față de cei din Portugalia, Italia» (Satul Si-reț, r.Strășeni, primar Vasile Carbură).

Aflarea temporară (sezonieră) constituie în mare parte 6 luni, în timp ce durata mai îndelungată a aflării constituie de la 2-3 ani până la 7. Ultimul tip al migrației de muncă deseori se transformă în perioadă de trecere la trai permanent în acea țară.

Evident că caracterul pendular al migrației are un impact semnificativ asupra includerii migranților în structura economică al vieții la nivelul comunităților locale. În unele cazuri migrații reușesc să se includă în ciclul activității gospodărești în comunitate, în altele ei rămân complet în afara ei. În rezultat, la nivelul comunitar local se formează o formă nouă a proceselor și relațiilor gospodărești.

3.2. Migrația de studii

Pe lângă migrația de muncă și cea economică în țară continuă să existe și un astfel de tip cum ar fi migrația **de studii**. De fapt acest tip de migrație a existat și în perioada anterioară, perioada sovietică. Unica deosebire a formei actuale constă în faptul că în ultimul timp s-a schimbat geografia migrației de studii. Pe lângă țările tradiționale, studenții pleacă în țările mai îndepărtate. S-a schimbat și efectele migrației de studii. Dacă înainte în mare parte tineretul, după obținerea studiilor superioare se întorcea în satele natale, în prezent migrația de studii este încă un factor, care provoacă exodul din aceste sate. «Plus tinerii care pleacă la învățătură de regulă nu se mai întorc

în sat rămân în Chișinău sau pleacă peste hotare» (s.Bobeica, r.Hâncești, primarul A.Moraru).

Astfel, migrația de studii din temporară se transformă în permanentă și contribuie la stabilirea cu traiul permanent la locul nou.

3.3. Migrația la tratament

Caracterul pendulator al migrațiunii este efectul nu doar al caracterului sezonier al activității de muncă a migranților, ci și de un șir de alte circumstanțe, care în primul timp nu atrăgeau atenția angajaților organelor locale de conducere. Dar în ultimul timp, cum au menționat respondenții, o parte a migranților se reîntorc acasă cu scopul de a primi asistență medicală acasă, deoarece în țara gazdă o astfel de asistență este foarte costisitoare. „Ei se tratează pe loc căci peste hotare este scump și pleacă. Cei mai mulți au probleme cu dinții acei care vin din Italia, din cauza apei dinții încep a se strica. Ei se tratează și pleacă» (Primarul, s.Bobeica, r.Hâncești. A.Moraru)

După primirea ajutorului medical, cum menționează mai sus primarul, migranții pleacă din nou în țara gazdă.

3.4. Etapele migrației

În procesele migraționiste de ziua de astăzi la nivelul comunitar respondenții au menționat două etape a migrației. Prima etapă a fost caracteristică pentru perioada inițială a schimbărilor economice în Republica Moldova. Migrația la această etapă a fost cauzată de scăderea bruscă a nivelului de trai al populației rurale și urbane la începutul anilor '90 ai sec. XX. Din această cauză scopul migranților a fost supraviețuirea. Deoarece în rezultatul terapiei de șoc la marginea supraviețuirii s-au pomenit toate păturile sociale și categoriile al societății moldovenești, conținutul contingentului migranților nu a fost omogen, ci se caracteriza printr-o componență socială foarte pestră.

În același timp, cum arată sondajul, la nivelul local în diferite localități componența socială a fost și rămâne foarte neomogenă. Însă în unele localități este caracteristică prevalența migranților cu statut social jos. «În primul val de migranți au fost cei fără studii, fără lucru, al doilea val au fost specialiștii oameni care aveau de lucru, dar salariile permiteau numai să nu mori de foamei» (or.Strășeni, Secretara primăriei Radu Svetlana).

În altele localități la prima etapă a proceselor migraționiste au prevalat persoanele cu studii superioare. «De la început au plecat acei cu studii superioare și medii profesionale, primii care au plecat încă prin '85-97 la moment pleacă cine poate să găsească bani și să iasă din țară, sau cei care au curajul să treacă ilegal hotarul. Pleacă toate naționalitățile, toate vârstele de la 20 ani până la 45 chiar și 50». (Satul Burlăcu raionul Cahul, Ivan Filipovici).

Eterogenitatea componenței sociale a migranților primului val este greu

de definit, probabil acest proces poartă un caracter întâmplător la nivelul localităților concrete.

3.5. «Țările gazdă»: amplasarea și ierarhie

Geografia plecărilor migraționale în primul timp a atins în primul rând națiunea de titlu și pe valul autoidentificării naționale s-a orientat spre o singură țară – România, dar după scurt timp a devenit destul de diferențiată și permanent se extindea.

La momentul de față «țările gazdă» al migrației practic s-au stabilizat. În marea parte sunt orientate în dependență de câțiva factori: a) durata planificată al migrației; b) caracterul al migrației – sezonieră sau mai mult sau mai puțin permanentă; c) volumul capitalului social, și d) apartenența etnică. «Țările de bază în care pleacă oamenii sunt de regulă, Italia, Portugalia și ultimul timp Spania, mai puțini sunt în Israel» (Primarul, s.Bobeica, raionul Hâncești, A.Moraru).

Orientarea la o anumită țară depinde de mai mulți factori. Din acești factori pot fi evidențiate factorii de natură etnică, culturală, de vârstă și economică. Dacă în exemplul de mai sus factorul principal este de natură etnică, în exemplul care urmează respondentul arată la factorii economici.

«Dar cel mult pleacă în Rusia, deoarece mai aproape și cheltuie mai puțin bani practic 80% sunt plecați în Rusia, avem în Portugalia, Belgia, Italia, în Olanda» (s.Bălăbănești, r.Criuleni, Crișmariuc Ecaterina, consilier). «Pleacă la Moscova, Portugalia, Italia, Anglia, Cehia, adică peste toată practic Europa» (mun.Chișinău, Ana Iurașcu, vice-pretor).

Din răspunsurile respondenților putem face o observație interesantă: tineretul preferă să migreze în țările europene. Evident că în cazul dat rolul principal îl joacă nu numai mărimea câștigului, ci și, în primul rând, condițiile culturale de viață. «Tinerii în mare parte pleacă la lucru peste hotare de la 20 până la 40 ani, pleacă în Belgia, Portugalia, Turcia, Italia» (s.Tvardița, r.Ciadir-Lunga, Gagauzia, Covaci E., secretar-primăria).

Conform spuselor persoanelor care au fost intervievate, la nivel local există anumite particularități în ceea ce privește preferințele migranților față de o anumită țară. O astfel de orientare migraționistă se explică prin existența unor particularități locale. Dar în general, „asortimentul” țărilor, conform rezultatelor sondajului, în marea parte este determinat de prezența a două curente migraționale de bază și în mare măsură se repetă. «Populația 4.600 oameni dintre care aproape 1.000 sunt plecați în Turcia, Italia, Portugalia, 20% dintre ei sunt lucrători sezonieri în Rusia, respectiv este plecată majoritatea oamenilor apti de muncă din sat». (s.Burlăceni, r.Vulcănești, Calmîc Ion).

În unele predomină țările mai apropiate de hotarele Republicii Moldova: Grecia, Turcia. În altele – Spania, Italia și Portugalia. «3.200 – 300 plecați peste hotare: Italia, Grecia, Turcia, Franța, Portugalia, Rusia de regulă pleacă pe un an sau doi, în Rusia până la 6 luni». (s.Burlăcu, r.Cahul, Ivan Filipovici).

Rusia se află între țările, cel mai des pomenite de respondenți în calitate de țări, unde migrații se îndreaptă la munci sezoniere. «Populația 1.500 - 120 plecați, 3 familii plecate cu trai permanent, 20% din cei plecați sunt în Rusia la lucru sezonier. Restul prin Turcia, Bulgaria, Italia, Portugalia, Spania» (s.Vinogradovca, r.Taraclia, Baraga Mihail). «La noi populația a fost la 8 mii de persoane (recensământul din 1989). Conform ultimului recensământ (2004) populația localității este peste 7 mii (cca 7.100) de persoane. O parte din populație (cca 400 de persoane) pleacă la muncă peste hotare: Moscova, Sankt-Peterburg, Tiumen. Sunt și în Italia, Portugalia, Spania» (Aurel, primarul s.Dubăsarii Vechi, r.Criuleni)

Cel mai rar sunt pomenite Irlanda și Islanda. Ultima este pomenită doar o dată și atunci în calitate de exemplu de creare a familiei. Iar unii din respondenți pomenesc Irlanda ca țară, în care remunerarea muncii este mai mare. «Populația 6.000 persoane – 300 plecați prin Rusia, Italia, Portugalia, Irlanda» (Satul Sireț, r.Strășeni, primar Vasile Carbură).

4.1. Migrația externă ca factor al schimbărilor de structură în economie

Cum au menționat reprezentanții administrației publice locale, la nivel local procesele migraționiste contribuie la anumite schimbări de structură în economia localităților lor. Sub influența exodului se schimbă formele tradiționale de activitate: în sate rămân tot mai puține persoane, care se ocupă de astfel de munci tradiționale ca precum munca agricolă. În astfel de localități agricultura decade. «Și în rezultat acuma avem situație când în sat și se ocupă cu agricultura numai 30%, iar în afara satului lucrează 70% - cine e plecat peste hotare pe 3-4 ani, și în orașe î-și caută de lucru la diferite întreprinderi». (s.Roșu, r.Cahul, V.Ciobănică, primar).

Exodul tineretului duce la îmbătrânirea populației, în rezultat decade munca agricolă. Procesul multiseclar de transmitere a experiențelor în agricultură de la generație la generație se întrerupe și deformează. «Migrația duce la îmbătrânirea populației, tineret pleacă și nu se mai întorcă înapoi, deoarece ei aranjează viața mai bine peste hotare, muncesc mult dar și câștigă mult. Dacă va fi o stabilitate atât politică, cât și economică în țară atunci cred eu nu va fi migrația, sau va fi o stabilitate a salariului decent, și anume statul trebuie să facă investiții în economia sa, dar nu investitorii străini». (mun.Chișinău, Ana Iurașcu, vice-pretor).

4.2. Migrația externă ca factor al schimbărilor demografice

Cum am mai menționat anterior, în opinia respondenților migrația duce la îmbătrânirea populației, deoarece pleacă în primul rând populația activă. Mai mult ca atât, cum putem vedea, o astfel de situație este caracteristică nu doar orașelor mici și satelor, ci și orașelor mari, cum ar fi Chișinău. «Migrația duce la îmbătrânirea populației, tineret pleacă și nu se mai întoarce înapoi...» (mun.Chișinău, Ana Iurașcu, vice-pretor).

Unii din migrații tineri revin doar pentru a înregistra căsătoria, apoi pleacă din nou, împreună cu soțiile în țara gazdă. «Au plecat mulți băieți tineri și apoi vin se însoară cu fetele noastre și pleacă cu tot cu ele». (Satul Logănești, primar Sava Vasile).

Din cauza migrației respondenții menționează o creștere a numărului de bărbați și femei celibatari. Situația dată la fel duce la schimbări demografice semnificative în rândul populației țării. «Și s-a majorat necăsătoriții. În primul rând se scade situația demografică – se nasc mai puțin copii în comparație de pînă la restructurare, ...în al doilea rând ducem lipsa de tineret în sat» (s.Roșu, r.Cahul, V.Ciobănică, primar).

5. Durata aflării în statut de migrant

Marea parte a migrațiilor apreciază migrația actuală ca un fenomen temporar și o definesc ca clar orientată la câștig financiar. Majoritatea migrațiilor pleacă cu scopul de a câștiga bani și, de regulă, după ce câștigă o oarecare sumă de bani se întorc.

În același timp, tot mai mult evidențiază respondenții și faptul că migrații rămân cu traiul permanent în țările unde au migrat.

Principala cauză a schimbării locului de trai este nivelul de viață scăzut în satul lor natal, și invers, înalt în țările gazdă. Punctul de pornire a trecerii migrațiilor de muncă la trai permanent respondenții menționează anul 2002. «Mai mare majoritate pleacă pentru o perioadă de timp, dar începând cu anul 2002 pleacă în Europa pentru trai permanent. În Rusia pleacă pentru trai permanent numai în caz dacă s-a căsătorit cu un rus. În anul 2000 încă nu era la cetățenii noștri ideea ca să rămîne în Europa cu trai permanent, dar acum au văzut că viața acolo e mai bună, sunt angajați în câmpul muncii, acum pleacă cu totul, iau și copii. Este cazul o familie tînără a plecat în Canada ca refugiați cu trai permanent. În Portugalia 8 familii care au plecat cu totul. În Europa în genere pleacă pe lungă durată pe 2-4 ani, în Rusia pe 3-5 luni. Dar vin acasă la familie stau aici o lună de zile, reușesc să construiască ceva să îmbracă copii și pleacă înapoi» (s.Bălăbănești, r.Criuleni, Crișmariuc Ecaterina, consilier).

Consilierul administrației publice locale menționează că încă în anul

2000 încercări de a rămâne la trai permanent în țara de imigrare nu au fost. În prezent pleacă nu doar membrii de familie, ci familiile întregi, împreună cu copiii. «Bărbații pleacă în Moscova pe 3-4 luni, iar femeile în Turcia pe 3-4 ani, sau chiar mai multe în Italia câte 5 ani nu se întorceau...» (s.Tvardița, r.Ciadir-Lunga, Gagauzia, Covaci E., secretar-primăria).

Strategia trecerii la trai permanent în țara gazdă este bine demonstrată în următorul exemplu. Deodată pleacă femeile, se adaptează, apoi revin și își iau soții cu copiii, vând casele și pleacă pentru a se stabili permanent în țara gazdă. «De regulă ei pleacă pe câțiva ani până nu strâng o sumă de bani care le rezolvă careva probleme, dar ultimul timp câteva familii au plecat cu trai permanent în Italia și în Spania. Primele care au plecat au fost femeile care au lucrat apoi au venit au luat soții și copiii și au plecat. Lumea spune că nu se mai întorc, toate familiile și-au vândut gospodăriile cu excepția la una, ei tot nu vor să se întorcă, dar pentru orice eventualitate casa și-au păstrat-o». (Primarul, s.Bobeica, raionul Hâncești, A.Moraru).

Una din cauzele, care împiedică plecarea migranților la loc permanent de trai în țara gazdă este statutul lor ilegal în această țară. Primirea permisiunii legale de trai, în opinia respondenților, poate duce la creșterea bruscă a persoanelor ce vor rămâne la trai permanent. «Pleacă mai mare majoritate pentru o perioadă de timp, dar cred eu, dacă ar fi condițiile mai simple în privința legalizării, atunci ar pleca cu traiul permanent. În Rusia vin pe o săptămâna și se duc iarăși pe 3-4 luni. În Europa pleacă cu anii întregi și dacă ei e legalizat atunci vine acasă o dată în doi ani pe o lună de zile la părinți, copii și reîntorcă în țară gazdă». (s.Malaeșt, r.Criuleni, Lidia Ciobanu, consilier).

6.1. Deplasarea migranților din «țara – scopul migrării» în «țara de exod»

Cum s-a mai menționat mai sus, fluxurile migranților din «țara – scopul migrării» în «țara de exod» este un fenomen destul de obișnuit. Dar, de regulă, migranții care deja au „încercat” gustul pâinii „străine” la patrie nu se mai întorc deloc, sau devin migranți „veșnici”. În mare parte în această postură predomină migranții nereușiți, care nu pot acumula îndeajuns bani pentru o viață mai mult sau mai puțin decentă în țara natală, sau cei ce cheltuie sumele câștigate fără un folos propriu sau al familiei. Pe un timp cât de cât îndelungat, permanent, conform aprecierilor respondenților, se întorc sau persoanele în vârstă, sau cei bolnavi. «Se întorc numai la rude, în oșpeție deja, sau la părinți. Dar de obicei se reîntorc numai din cauză că au atins vârsta, sau au pierdut sănătatea. Sau se întorc deoarece au nostalgie pentru locurile natale, dar totuși majoritatea nu se întorc» (mun.Chișinău, Ana

Iurașcu, vice-pretor).

Dar marea parte a migranților, conform opiniei respondenților, nu se întorc la patrie. Este uimitor faptul că aceasta a fost opinia funcționarului organelor de conducere a capitalei, unde nivelul de viață este semnificativ mai înalt decât în alte localități ai țării.

7. Contingentul, orientarea și motivația migranților de muncă

O particularitate caracteristică a proceselor migraționiste în Republica Moldova este caracterul lor universal: pleacă toți care poate și dorește, indiferent de pregătirea profesională și calificare. Planurile de migrare, realizarea lor depind nu de pregătirea profesională a potențialului migrant, ci de posibilitatea de a câștiga peste hotare mijloace în scopul asigurării unui cât de cât nivel de trai aici, în Moldova. «Nu pot vorbi de o anumită categorie socială, pleacă toți care au posibilitatea, mulți sunt plecați cu studii superioare ei sunt primii care au plecat, mai puțini cu studii medii sau fără, de regulă ei migrează sezonier la Moscova sau Sankt-Peterburg unde lucrează la construcții». (Primarul, s.Bobeica, raionul Hânceșt, A.Moraru).

În calitate de migranți se pomenesc atât bărbații, cât și femeile. Este interesant că orientarea preponderent feminină sau masculină a migrației este cauzată nu atât de anumite legități universale, cât, în primul rând, de condițiile economice locale și de timp. Astfel, în unele localități predomină migrația feminină, în altele cea masculină. În unele cazuri se manifestă un astfel de factor ca timpul, care are un rol semnificativ în caracterul gender al migrației. Cum a menționat un respondent, la început în localitatea sa în fluxurile migraționale predominau bărbații, acum femeile. În alte cazuri lucrurile stau invers. Astfel, caracterul gender al migrației la nivelul de jos, local nu se supune unor legități generale. «Majoritatea care acum pleacă nu sunt băieți cu studii superioare, adică sunt șoferi, constructori. Acuma în 2005 pleacă mai mare majoritate bărbați de la 23-35 de ani. Sunt cazuri și femei pleacă 21-31 de ani, fete tinere pleacă în Rusia la reparații. Dar cu studii superioare pleacă mai puțin. Din localitatea noastră au plecat marea majoritatea pedagogi și medici aproximativ în an.2001, până anii 2000 plecau majoritatea bărbaților». (s.Bălăbănești, r.Criuleni, Crișmariuc Ecaterina, consilier).

Aceleași lucruri putem spune despre un astfel de aspect cum ar fi vârsta migranților. Deși în general în migrația de muncă se implică persoanele de vârstă cea mai activă, la nivel local situația poate fi foarte diversă. Acest lucru îl reflectă comparația aprecierilor a doi respondenți din satele Bălăbănești și Șișcani. «Dar totuși mai mare majoritate pleacă femei de la 30 pînă 45 de ani; bărbați 35-50 de ani» (s.Șișcani, r.Nisporeni, Brânzilă M., primar).

Cum arată sondajul, în migrația de muncă se implică persoane de cele mai diverse statute educaționale și pregătire profesională: de la șoferi și constructori până la pedagogi și medici. Anume migrații cu calificare înaltă au format primul val al migrațiilor, cei mai puțin calificați în mare parte al doilea. Evident că studiile superioare, pe de o parte, au cauzat mobilitatea mai intensă a acestei categorii, iar pe de altă parte, anume această categorie socială s-a pomenit în rândurile celor, ce au suferit cel mai mult la începutul anilor de după „perestroică”.

Principala cauză a migrației unanim definită de respondenți sunt circumstanțele economice. Lipsa locurilor de muncă, remunerarea joasă a muncii și în general sărăcia extremă a majorității populației țării. „Cauza principală este lipsa locurilor de muncă și dacă există foarte slab plătite, omul nu are cu ce-și întreține familia. Sărăcia și mizeria iată cauza că omul ia lumea în cap și pleacă. Și sunt foarte mulți care vor să plece. Dacă nu au plecat pentru că nu pot din motive financiare sau și faptul că este greu să ieși din țară, dar lumea găsește ieșire din situație” (comuna Volovița, r.Soroca, Angela Mitrean, secretar, consiliu local).

8. Trăsăturile distinctive a familiilor migrațiilor

Cum arată sondajul, munca peste hotarele țării i-a permis familiilor migrațiilor să-și rezolve problemele economice, apărute în rezultatul sărăcirii extreme a marii părți ai populației. Reprezentanții administrației publice locale văd nemijlocit că veniturile da la migrație permit rezolvarea problemelor familiilor migrațiilor în planul cel mai general: o alimentare mai bună, vestimentație mai bună, o asigurare mai înaltă cu mărfuri electrocasnice, învățământ contra plată etc. Atât mai evidentă este bunăstarea familiilor migrațiilor în comparație cu familiile, care nu au posibilitate de a beneficia de ajutorul banilor câștigați peste hotare.

În general familiilor ce au migrații li se oferă posibilitatea de a îmbunătăți tot spectrul de condiții de viață. «În comparație cu localnici sigur mai bine material, acest lucru se observă prin aceea că copii a migrațiilor învață în licee în Chișinău, învață la USM, adică au posibilitate să obțină studii superioare. Ca de obicei e caracteristic construiesc case, cumpără mobilă, mașini scumpe, cumpără apartamente, investesc în reparația casei. Sau investesc bani în animale cumpără porci, pui. E bine totuși migrația, deoarece aduce bani în țară, se începere renovarea infrastructurii» (or.Rîșcani, primar) .

O trăsătură distinctivă a familiilor cu migrații este, în primul rând, nivelul mai înalt ai sănătății membrilor. Respondentul medic menționează că copiii din familiile migrațiilor sunt mai sănătoși decât cei din alte familii. Astfel migrația permite rezolvarea problemei sănătății copilului și ridicarea nivelului de educa-

ție a acestor copii la nivelul grupurilor sociale concrete. Anume copiii din familiile migranților primesc posibilitatea de a studia în școlile particulare și a primi studii mai calitative decât copiii din familiile sărace.

Migrația se asociază în conștiința oamenilor cu viața bogată, asigurată. «Trăiesc bine, au surse financiare, în special copii sunt bine hrăniți, ei mai sănătoși. Eu, spre exemplu, sunt lucrător medical și observ diferența aceasta între cel copil la care părinții sunt plecați peste hotare și cel la care părinții n-au posibilitate să plece. Ei săraci. N-au ce mânca, la noi în sat la cei bogați nu e răspândită anemia, dar la cei săraci e răspândită, adică neajuns în alimentație se întâlnește la copii și la bătrâni». (s.Iurceni, r.Nisporeni, R.Vasili, consilier).

În același timp în familii există și unele probleme proprii, caracteristice numai lor: lipsa îngrijirii copiilor. O astfel de situație duce la manifestarea în masă a cazurilor de comportament deviant și delinvent. «Trăiesc din punct de vedere material e bine, dar din punct de vedere spiritual rău, e greu lor, deoarece suferă în primul rând, copii, educație lipsește, un control din partea părinților, și ei divin mai liber. Acest lucru este negativ» (s.Bălăbănești, r.Criuleni, Crișmariuc E., consilier)

Principala disfuncție a migrației față de familie și relațiile familiale se manifestă prin influența asupra stabilității acestora. Practic toți respondenții menționează că destrămarea căsătoriilor în rezultatul migrației devin a fi un fenomen destul de răspândit. «Sunt familii distruse din cauza migrației, copii nu primesc acea educația care e trebuie, și sunt multe cazuri de divorț. La moment, spre exemplu, în Capitala în sect.Botanica sunt 96 familii de criză: fie plecați părinții, fie fiica e plecată s-a recăsătorit, fie că copil a plecat și nu dă de știre, fie că un părinte a rămas cu 3-4 copii, anume în legătură cu migrația. Sau au rămas 100 de copii care se află sub tutelă». (mun.Chișinău, Ana Iurașcu, vice-pretor).

9. Pierderile în procesul de migrație

Evident că există efecte primare și secundare a fluxurilor migraționiste. Primii sunt legate nemijlocit de rezolvarea problemelor de ordin economic și financiar. Cele secundare, necatând la faptul că nu sunt scopul nemijlocit al fluxurilor migraționale, sunt la fel destul de importante. Acest lucru se referă în primul rând la procesele de ordin cultural general, la schimbarea mentalității etc. «Cum se schimbă comportamentul migranților, desigur se schimbă devin mai inteligenți, mai culți. Văd mai multe lucruri diferit comportament sunt mai civilizați într-un cuvânt. El nu se mai duce să cheltuie banii câștigați în baruri, el este mai econom în ce privește cheltuielile pe distracții» (s.Bobeica, r.Hâncești. A.Moraru, primarul).

Comparând locuitorii care rămân în localitate și migranții, respondenții menționează schimbări pozitive, care se petrec în conștiința migranților sub

influența altor culturi. «Ceea ce privește cultura, consider că e bine când cetățenii noștri acumulează cultură altor popoare, deoarece când migranți se întorc la baștină și altfel vorbesc, comportamentul altfel mai inteligent» (s.Bălăbănești, r.Criuleni, Crișmariuc Ecaterina, consilier).

Comparația condițiilor de viață locale și celor întâlnite, în primul rând în țările europene impune unanim o apreciere pozitivă a vieții „acolo” și „aici”. «Despre cultură vreau să spun că să ridică nivelul de cultură, deoarece și tradițiile alte, comportamentul altfel. Sunt cred eu, foarte mulțumiți. În genere, cunoscuții mei medici au plecat în Spania și sunt încântați de țara aceasta și spun că deja au trebuit să nască în Spania» (mun.Chișinău, Ana Iurașcu, vice-pretor).

În același timp reprezentanții administrației publice locale menționează la fel și efectele negative ale migrației: creșterea criminalității, invidia, apariția și creșterea inegalității de avere. «În unele cazuri pozitiv, în alte negativ. Dacă vorbim despre negativ, atunci putem, spune că în primul rând în localitate a apărut situația criminală la nivel înalt, deoarece în societatea din cauza banilor a apărut invidie, a apărut diferențiere după avere» (comuna Cotiujenii Mici, r.Singerei, Zamornea S., primar.)

În opinia respondenților sub influența migrației, contactării cu alte culturi se petrece și schimbarea mentalității. În special, menționează respondenții, se schimbă comportamentul femeilor. Ele devin mai libere în determinarea strategiei proprii vieți. Normele și valorile tradiționale, caracteristice unei societăți tradiționale suferă o dărâmare bruscă și profundă. Și nu toate din aceste transformări sunt apreciate pozitiv de reprezentanții administrației publice locale, care sunt dispuși mai degrabă a fi tradiționali. «Femeii devin mai liber în acțiunile sale și din această cauză apar divorțuri în localitate. Apare distrugerea psihologică a oamenilor» (comuna Cotiujenii Mici, r.Singerei, Zamornea S., primar).

Multe din funcțiile familiale și de gospodărie le revin femeilor, care rămân a fi unicul membru matur al familiei. De regulă, în rezultatul migrației familiile complete devin incomplete cu toate urmările care decurg din aceasta. «Mai des femeie rămân singură și are grijă de copii și de casă, asta tot nu este bine, deoarece ea divine responsabilă de tot ce este în casă, dar dacă bărbatul nu aduce bani. Sunt în localitate multe cazuri când rămân familii incomplete fără tată». (comuna Cotiujenii Mici, r.Singerei, Zamornea S., primar).

Principalul avantaj al migrației este îmbunătățirea situației economice nu doar al familiilor migranților, ci și comunităților și al țării în general. Luând în considerație că bugetele locale sunt destul de sărace, este caracteristic că reprezentanții administrației publice locale arată anume la semnificația pozitivă a „injecțiilor” financiare, făcute de migranți în bugetele locale. «Da migrația aduce bani în țară, dar și pentru localitate. Dacă la noi în sat în

ultimii ani s-au deschis 4 magazine și producția se vinde permanent, acest lucru înseamnă că oamenii au bani, au ce mânca». (comuna Cotiujeii Mici, r.Singerei, Zamornea S., primar).

Aprecierea schimbărilor care se petrec din punctul de vedere al modului de viață nu este un fenomen particular și este caracteristic multor comunități. Reprezentanții a abordării tradiționaliste apreciază destul de negativ schimbările, ce se petrec în mentalitatea femeilor. «Nu consider că vin mai culturali, sau mai civilizați, poate eu sunt conservator. Dar ce înseamnă acest lucru. A fost la noi un caz că soția a venit din Spania și a declarat că ea dorește să divorțeze cu soțul, deoarece ea a devenit mai liberă, ea a înțeles viața și a înțeles că ea nu mai dorește să întoarcă la acea viață în care a lucrat, adică ea prelucra pământul, a fost mamă la doi copii. Și nu vreau să spun că soțul e rău, tot timpul până ce ea a fost peste hotare a avut grijă și de copii și de pământ, și avea și de lucru în primărie» (comuna Cotiujeii Mici, r.Singerei, Zamornea S., primar).

Respondenții menționează un nivel mai înalt de profesionalism a foștilor migranți. Acasă migranții-constructori construiesc clădiri europene contemporane. La fel este menționat un nivel mai înalt al mentalității, civilizării și culturii. «Vreau să spun că vin cu experiența, în special în construcții, deoarece majoritatea migranților investesc bani în case, acest lucru se observă, construiesc case moderne, vin cu alta mentalitatea, mai civilizați, culturali?». (s.Seliște, r.Nisporeni, primar).

Respondenții subliniază și urmările negative ale migrației. În opinia reprezentanților administrației locale sunt adesea întâlnite cazuri de pierdere a sănătății migranților, care au nimerit în condiții externe nefavorabile. «Da, un an în urmă a venit o fetiță din Turcia, dintr-o familie vulnerabilă care a nimerit într-o situație rea și a fost nevoită să-și vândă un rinichi pentru a se putea întoarce acasă și acum este invalidă». (s.Țigănești, r.Strășeni, primar Mistreț Mihai).

Urmările pozitive al muncii prin țările străine sunt menționate nu în toate cazurile și tipurile ale migrației. Efectul pozitiv al migrației cel mai adesea este legat de munca mai mult sau mai puțin permanentă. Muncile sezoniere, în special în Rusia, cel mai adesea duc la degradarea personalității migrantului. Despre acest lucru ne vorbește respondentul – secretarul administrației locale din comuna Volovița. «Cei care pleacă sezonier în Rusia dimpotrivă degradează...». (comuna Volovița, r.Sorooca, Angela Mitrean, secretar, consiliu local).

Respondenții menționează urmările negative al „exodului de creieri?”. Cu toate că ei conștientizează urmările negative al acestui fenomen la nivel de țară, în primul rând acestea ating comunitățile locale. Anume comunitățile locale în primul rând rămân fără locuitori cu studii superioare: învățători,

medici etc. Cauza constă în faptul că orașele într-o măsură mai mare pot completa urmările „exodului de creieri”, decât comunitățile mici. Pentru comunitățile locale plecarea unui intelectual, medic sau profesor este o catastrofă și practic nu poate fi completată în viitorul apropiat. «Vreau să spun că migrația aduce practic numai negativ pentru localitate, deoarece au plecat învățătorii – școala a rămas fără învățători, satul a rămas fără medici. Se distruge familia – sunt deja cazuri, dacă se distruge familia copilul pierde încredere în tată sau mamă. Sunt cazuri că dacă nu este control copii încep să folosească droguri, nu vin la școală». (s.Bălăbănești, r.Criuleni, Crișmariuc Ecaterina, consilier).

Mai mult ca atât, sunt destul de frecvente cazurile când specialiștii cu calificare înaltă îndeplinesc munci necalificate. Respondenții menționează că această situație duce la degradare profesională. Creșterea în plan profesional, spune respondentul, poate avea loc doar în cazul când migrantul continue să muncească după specialitate în țara unde a migrat. Dar acest lucru este posibil doar pentru un cerc restrâns de migranți: constructori și șoferi. «Depinde, dacă ar fi migranți cu studii superioare învățători și în Europa lucrează șoferi, cum în cazul dat eu pot să apreciez la nivel înalt experiența lui în specialitatea nouă. Cred eu numai la nivel mediu. Au acei numai experiența la nivel înalt numai cei care lucrează după specialitate care au obținut aici pe loc, spre exemplu, pot fi numai șoferi sau constructori. Ceea ce privește cultura, consider că e bine când cetățenii noștri acumulează cultura altor popoare, deoarece când migranți se întorc la baștină și altfel vorbesc, comportamentul altfel mai inteligent». (s.Bălăbănești, r.Criuleni, Crișmariuc Ecaterina, consilier).

Pe baza răspunsurilor respondenților, putem determina influența semnificativă a migrației asupra procesului de producere și reproducere a componenței demografice comunităților mici și mijlocii. Evident că exodul tinerețului continuu deja duce la reducerea populației în acest tip de localități. Luând în considerație nivelul potențial al migrației putem presupune că localitățile de acest tip în viitorul cel mai apropiat vor întâmpina probleme în ceea ce privește cu reproducerea demografică.

10. Aprecierea condițiilor de viață, de muncă, culturii generale în țările gazdă, nivelului de remunerare, atitudinii populației autohtone

Evident că reprezentanții administrației locale cunosc condițiile de viață a migranților nu doar din spusele acestora. Cum reiese din rezultatele sondajului, mulți din ei singuri au fost cândva migranți și, respectiv, cunosc ce vorbesc.

Conform aprecierilor persoanelor intervievate migrații în marea parte locuiesc și muncesc în condiții nefavorabile. Dar, din cauza că în prim plan

migranții pun problema câștigului de bani, atrag ei puțină atenție la condițiile de muncă și corectitudinea remunerării. «Vreau să spun că migranți lucrează în condiții dure, dar și dacă vorbesc despre acestea condiții nu cu dispreț și nu cu regret pentru că stimulentele materiale va acoperă chestia asta» (mun. Chișinău, Ana Iurașcu, vice-pretor).

Condițiile de muncă nefavorabile, la fel și orientarea migranților spre câștig cu orice preț îi impun pe unii din ei la folosirea drogurilor pentru a stimula capacitatea de muncă. Cum menționează respondenții, o astfel de practică duce la traume și pierderea sănătății. «Sânt mulți care se aranjează să ducă fructe din sudul Spaniei. Primesc bine până la 2.500 de euro. Însă ei vor să câștige mult. Dar aceasta înseamnă că trebuie să lucrezi mai mult timp. Pentru a păstra tonusul, să lucreze „non-stop” ei miroasă cocaină. Și ei pot să facă și 3.000, și 4.000 mii, și 5.000 de euro pe lună. Însă oboseala totuna îi ajunje. Și din cauza asta sunt multe accidente rutiere». (Aurel, primarul s. Dubăsarii Vechi, r. Criuleni)

În multe cazuri față de migranți este manifestată o atitudine ca față de sclavi. Dar neținând la acestea ei sunt gata să suporte totul, numai să câștige mai mulți bani. „Pleacă să lucreze peste hotare chiar fiica mea este plecată, cu toate că atitudinea față de migranți este ca față de sclav, nu vrea să vină înapoi ea spune că acolo i se plătește. Aici o să fie fudulă și săracă. Nu vrea să se întoarcă până nu se asigură aici cu loc de trai și ceva bani pentru început”. (s. Onești, r. Strășeni, Botea Mihai, primar).

11. Motivația migrației

Motivul migrației în marea parte a cazurilor de migrațiune, cum menționează respondenții, sunt sărăcia, salariile mici, prețurile mari. Piața de muncă în comunitățile rurale este suprasaturată, iar remunerarea muncii este foarte joasă. Migrația în acest caz devine unica ieșire din situație, și administrația locală fixează această situație. «Motivul de bază al migrației este în primul rând sărăcia. Lumea nu are de lucru, cei care lucrează au salarii foarte mici cei care vor să prelucreze pământul nu au unde vinde produsele. Dacă el muncește tot anul la poamă și la sfârșit este nevoit s-o vândă cu 80 bani, clar că lasă tot împrumutată banii pe procent și pleacă. Nu au bani oamenii și de aceea caută căi de a-i câștiga» (Primarul, s. Bobeica, r. Hânțești, A. Moraru). „În primul rând, nivelul jos de viață, salarii mici și care nu corespund prețurilor, lipsa locurilor de muncă după specialitate, prețuri mărite la gaz, petrol, lumină, studiile mărite. Marea majoritate care pleacă se gândesc pentru viitorul copiilor săi, să aibă copil apartament în Chișinău, studiile, dar motivul totuși de bază cred eu este ca copil să obțină studiile superioare” (s. Bălăbănești, r. Criuleni, Crișmariuc E., consilier).

În unele cazuri, mai ales în orașele mari, cauza migrării la începutul

anilor '90 ai sec. XX a fost închiderea întreprinderilor mari.

Este menționată și prezența unor motive de ordin umanitar-cultural – dorința de a vedea ceva nou, dar, în opinia respondenților, acest motiv ocupă un loc secundar comparativ cu dorința de a câștiga bani. «Ar putea fi salariu mic, profesionalismul în anumite domenii, în special în construcții, sau reorganizarea multor întreprinderi la începutul anilor '90, când în rezultat majoritatea cetățenilor au pierdut locuri de muncă. Încă poate mai fi și protejarea muncitorului din partea statului la nivel scăzut. Dorința de a cunoaște ceva nou, dar acest motiv este mai mic în comparație cu salariu. În majoritatea cazurilor salariu și condițiile de muncă rele nu corespund salariului care este în prezent». (mun. Chișinău, Ana Iurașcu, vice-pretor).

12. Contactul migranților cu comunitățile locale și instituțiile sociale

Marea parte a respondenților menționează că ajutor din parte instituțiilor sociale migranții și familiile acestora nu primesc. În primul rând merge vorba despre organele de stat, care au o atitudine complet indiferentă față de necesitățile migranților. Ni se pare important faptul că reprezentanții administrației locale nu își văd locul și rolul în rezolvarea problemelor, legate de migrațiune și migranți.

În același timp, problemele migranților rămân în afara competenței nu doar a administrației publice locale ci și a organizațiilor nonguvernamentale. Este remarcabil faptul că nici unul din respondenți nu amintește de organizații nonguvernamentale și relațiile acestora cu migranți. «Statul nu are grijă să regleze într-un mod oarecare activitatea acestor firme» (Primarul, s. Bobeica, r. Hâncești, A. Moraru).

Conform rezultatelor cercetării relațiile migranților cu familiile lor poartă un caracter destul de problematic. Aceste relații diferă cât în timp, atât și în diferite localități.

În unele localități consătenii, în opinia respondenților, au o atitudine în mare parte compătimitoare, sau indiferentă. De obicei sunt compătimiți migranții care și-au pierdut sănătatea. «La noi în sat s-a format principiu că fiecare trăiește pentru dînsu și spun așa: „E plecat, plecat și? Localnicii și-au înțeles, că dacă familia incompletă din cauza migrației n-ai cu ce să te mîndrești, ... adică este deja un lucru obișnuit, nu este ceva deosebit... Mai ales dacă încă vin bolnavi, în special din Rusia, atunci apare numai jelea”. (s. Bălăbănești, r. Criuleni, Crișmariuc E., consilier).

În unele localități s-a menționat că migranții aduc în viața de zi cu zi a consătenilor elemente de instabilitate. Deseori pe baza invidiei izbucnesc conflicte. «Încă un dezavantaj – la poporul nostru se produce instabilități în psihologie apare invidia, devin răi, apar conflicte între cei migranți și localnici» (mun.

Chișinău, Ana Iurașcu, vice-pretor). «Conflicte între migranți și localnici dacă apar este din cauza că migranții mai bogați. Sunt cazuri că sunt furați pentru că de la alții nu au, dar aici este, sau deposedați de bani de bandiți. Sigur că într-o măsură mai mare sau mai mică au teamă, pot să se aștepte la ceva de acest gen» (s.Țigănești, r.Strășeni, primar Mistreț Mihai).

Respondenții menționează că conflicte interpersonale în familiile migranților nu sunt, acestea apar la nivel de lege, cum ar fi furturile, făcute de cei săraci de la cei bogați. «Conflicte cătare nu există ... Mulți au început să fure și este destul de dificil să descoperi cine o face, dar fură de la cei, cine știi că are bani, în special de la cei ce pleacă» (s.Tvardița, r.Ciadir-Lunga, Gagauzia, Covaci E., secretar-primăria).

Migrația contribuie la schimbările sociale și de stratificare în structura socială și de clasă a comunităților locale. După observațiile respondenților, și putem avea încredere în ele, deoarece ei știu ce spun, migranții servesc în calitate de sursă suplimentară și destul de semnificativă în formarea unei **clase mijlocii** noi. În aceasta respondenții văd o funcție socială importantă, pe care o îndeplinesc migranții în comunitatea locală. Migranții îi ajută pe consătenii lor, împrumutând acestora sume de bani necesare. În același timp și organele locale de conducere se pot sprijini pe ei în rezolvarea problemelor locale, legate de perfecționarea infrastructurii locale etc. «Atitudinea populației față de migranți e liniștită, dar ce e caracteristic pentru localitatea noastră că acestea persoane care pleacă la munci grele au obținut influență în sat. Deoarece în special, după restructurare mare influență au oameni care au mulți bani. Dar mai ales în perioada aceasta oamenii mare încredere n-au în oameni, oamenii se descurc singuri. Dar influență au de aceea că spre ex: cui-va trebui bani de împrumutat, și respectiv persoane se apropie de acel care are bani, și respectiv numai aceasta influență prin bani. Cetățenii noștri care se întorc foarte mult se deosebesc de localnici, și copii sunt mai bine îmbrăcați, construiesc case mari, copii de vârsta de 18 ani învață la Chișinău la USM. Sau pentru primăria ceva trebuie, eu cer banii de la cei care au venit mare, și respectiv ei au influența asupra mea. De acea la noi în sat există numai influența materială». (s.Șișcani, r.Nisporeni, Brânzilă M., primar).

13. Migrația și riscurile înalte

Împreună cu cei săraci, migranții și familiile acestora, cu toate că din cauze total diferite, constituie grupul de risc ridicat în cadrul comunităților locale.

Despre acest lucru, în special, vorbește primarul satului Bobeica. «Migranții care vin acasă sau familiile lor se tem de cineva că pot fi furați, sau să li se ia banii. Da au fost cazuri la noi în sat nu dar la vecini da. ...Cazuri să vină acasă să ceară nu au fost, dar să le fure casa sunt» (Primarul,

s.Bobeica, r.Hâncești, A.Moraru)

Frica – un sentiment destul de ridicat, care însoțește migrația și peste hotare, și acasă. Pericolul îi paște pe migranți, după spusele respondenților, peste tot. «În marea parte a cazurilor ei se tem. De exemplu, au omorât un tânăr la Moscova pentru o sumă mică de bani. Tânărul băiat a vrut să se însoare, a plecat la Moscova, a câștigat, a sunat-o pe mama sa ca vine acasă, iar a doua zi l-au omorât chiar în Moscova. Au fost cazuri că îi jefuiau pe drum» (s.Tvardița, r.Ciadir-Lunga, Gagauzia, Covaci E., secretar-primăria).

Evident că administrația publică locală nu este în stare să ofere un ajutor semnificativ migranților și familiilor acestora, nu îi poate apăra de elemente criminale.

14. Investițiile

Respondenții practic unanim menționează că migranții, în marea parte, investesc mijloacele financiare câștigate în imobil, îmbunătățirea condițiilor de viață, vestimentație etc.

Investiții semnificative în viața antreprenorială nu au loc. Chiar dacă și există un număr nesemnificativ de cazuri, aceasta este mai degrabă o abateră decât regulă. «Investiții se fac în case, garduri, construcție, reparație, învățătură pentru copii, haine, tehnică de casă, mașini etc își aranjează viața. Nu sunt investiții în afaceri chiar în pământ nu prea se investește pentru că nu au unde realiza produsele. Au încercat o familie să deschidă un magazin, dar până la deschidere au fost atâtea controale că ei au refuzat de al mai deschide. Unica afacere care este deschisă – un bar, dar nu numai pe banii de pe urma migrării, părinții l-au ajutat, dar el avea și banii lui câștigați pe loc» (Primarul, s.Bobeica, raionul Hâncești. A.Moraru).

Lipsa investițiilor largi în rândurile migranților este caracteristică atât pentru sate, cât și pentru orașele mari. O astfel de situație este naturală pentru satele mici, unde este destul de dificil să investești mijloacele câștigate în producție. Dar, conform datelor sondajului, această situație este caracteristică și pentru un oraș mare, cum ar fi capitala țării – municipiu Chișinău. «De obicei, cheltuie bani în apartamente, construiesc garduri. Dar nu e caracteristic să investească bani în afaceri» (s.Bălăbănești, r.Criuleni, Crișmariuc Ecaterina, consilier). «Nimeni din cunoscuții mei n-au investit banii în afaceri, în primul rând investesc banii în auto, case, studii ai copiilor, în apartamente. D-au în chirie și pleacă înapoi, investesc în imobil. Nu investesc în afaceri, deoarece nu este stabilitate politică și economică în țară, există riscul de a depune banii în afaceri, de obicei moldovenii ajută cu rude, depun banii în bancă». (mun.Chișinău, Iurașcu A., vice-pretor).

Cauză, în opinia respondenților, ar fi lipsa stabilității politice, și într-o măsură la fel de importantă, lipsa securității migranților și familiilor acestora în fața elementelor criminale.

Exemplul, relatat mai jos, este unul din cazurile rare când banii câștigați de migranți sunt investite în business. «Mulți bani se cheltuie pentru sănătate, banii îi aduc în Moldova... Dar mijloacele aduse se investesc în casă, familie, copii, mobilă. Au fost cazuri când tinerii se întorceau de peste hotare și investeau banii în locuințe. În sat sunt și femei antreprenori, în marea parte ele se ocupă de comerț și acestea sunt femeile care aduceau bani și investeau în magazinele din localitate» (s.Tvardița, r.Ciadir-Lunga, Gagauzia, Covaci E.secretar-primăria).

Exemplele unor astfel de investiții a capitalului, colectat în procesul de migrație sunt caracteristice mai multor localități și sunt mai degrabă regulă decât excepții. «Acei care vin de peste hotare fac reconstrucții, pun uși, „steklopachet”, fac reparații în stil european» (Aurel, primarul s.Dubăsarii Vechi, r.Criuleni). «De fapt câștigă bani, cheltuie pe apartamente, învățământul, și mai puțin în agricultură sau afaceri» (s.Șișcani, r.Nisporeni, Brânzilă M., primar).

Răspunsurile respondenților arată că investițiile în agricultură sau altă producere sunt foarte rare și atât de neobișnuite, încât le sunt puțin cunoscute respondenților.

Dar totuși astfel de investiții există. Despre ele vorbește primarul satului Logănești. Este vorba despre procurarea tehnicii pentru agricultură, construcția barurilor, magazinelor, etc. Astfel de activități ai foștilor migranți, după părerea primarului, aduce mult folos satului. «Investesc în case, reparații sau cumpără locuințe pentru copii în Hâncești sau Chișinău. Unii investesc în afaceri au firme de construcții sunt deschise câteva baruri, magazine. Exportă producția, comerțul. Sunt lume care au cumpărat tehnică agricolă și prestează servicii, combaine, tractoare. Au mașini mari și pot să vândă producția și peste hotare» (s.Logănești, r.Hîncești, primar Sava Vasile).

Următorul exemplu când fostul migrant a investit mijloacele câștigate în moară este mai degrabă o excepție decât regulă. «Sunt și acești care au idei și vor să lucreze. Unul a cumpărat o moară pe banii care a lucrat». (s.Țigănești, r.Strășeni, primar Mistreț Mihai).

Dar astfel de exemple sunt evident în minoritate. Majoritatea migranților cheltuie banii pe consum. Astfel, într-un sat atât de mare și infrastructură dezvoltată cum ar fi satul Cojușna, primarul a enumerat ca investiții doar 3 baruri, restul a fost investit în case, gospodării, nunți, finanțarea învățământului copiilor. „Investiții puține sunt deschise 3 baruri, în rest case, gospodării, nunți, contractele pentru copii care învață” (s.Cojușna, r.Strășeni, Nani V., primar).

15. Propunerile experților

Principala propunere, cu care vin reprezentanții administrației publice locale constă în necesitatea de a oferi procesului de migrație un caracter legal.

Dar, practic marea parte a respondenților, înțelegând importanța funcțiilor sociale, îndeplinite de migranți, propun organizarea procesului de migrațiune la nivel interstatal și nu își văd rolul în reglarea migrației la nivelul comunității locale. «Eu consider, că trebuie să fie creată o agenție care va lucra pentru migranți, care vin cu minele trudite, cu sumă de bani și atunci persoanele din agenție trebuie să gestioneze rațional banii a migranților în diferite domenii. Adică agenții de consultanți pentru migranți pe anumită perioadă de timp în baza anumitor reguli de joc, anume să ajute migranților cum trebuie de cheltuit banii». (mun.Chișinău, Iurașcu A., vice-pretor).

Legalizarea migrației, crearea condițiilor favorabile pentru investirea mijloacelor câștigate sunt acelea propuneri a respondenților, realizarea căroră, în opinia lor, poate îmbunătăți situația migranților. Pe de altă parte, creșterea nivelului de viață a populației țării la nivel local vor micșora însăși procesul de migrațiune. «De legalizat migrația și creat teren favorabil pentru investiția banilor câștigați, de dezvoltat micul business. De plătit salarii bune celor care lucrează în sfera bugetară, pedagogilor, medicilor. De perfecționat cadrul legislativ din domeniu fiscal și al antreprenoriatului. De eliminat corupția. De creat locuri la buget și burse pentru copii dotați și concursul pentru aceste locuri să fie real». (s.Logănești, r.Hîncești, primar Sava V.).

16. Concluzii

1. Conform aprecierilor reprezentanților administrației publice locale în procesele migraționiste sunt implicate mase semnificative a populației active din comunitățile locale. Migranți devin cei mai activi membri ai comunităților locale. Dat fiind faptul că comunitățile și așa dispun de un potențial uman nesemnificativ (cel puțin comparativ cu orașele), acest proces poartă pentru ei un caracter dureros.

2. La nivelul comunităților locale procesele migraționiste au o tendință crescândă. Există un grup mare de populație, care sunt potențiali migranți. Orientările migraționiste nu se realizează doar din cauza lipsei mijloacelor financiare necesare și organizării plecării în altă țară.

3. Femeile constituie marea parte a migranților, dar raportul bărbați și femei în procesele migraționiste nu este diferit în dependență de localități concrete și la nivel local depinde de condiții locale concrete.

4. Migrația în comunități, după aprecierile respondenților, în marea parte are un caracter ilegal și se asigură de relațiile de rudenie și vecinătate.

5. Migranții poartă diferite moduri și tipuri de migrație în dependență de scopurile pe care și-i pun. Prevalează migrația de muncă. Dar există și altele tipuri. Pe lângă cea de muncă există și migrația de studii, „de tratament”;

după formă migrația se împarte în permanentă și sezonieră.

6. Țările, pe care migrații îi aleg în calitate de scop în marea parte includ două direcții: Europa de Vest și Rusia.

7. În ultimul timp se observă tendința migraților de a se stabili cu traiul în țările, unde au plecat temporar cu scopul de a câștiga. În acest caz semnificația pozitivă a migrației pentru comunitățile locale devine destul de problematică. În lipsa rudelor, comunitatea locală este lipsită de venituri bănești.

8. Între familiile migraților și restul consătenilor se observă diferențe în nivelul de viață, bunăstării materiale. Membrii familiilor migraților trăiesc mai bine, cu îmbrăcăminte și alimentare mai calitativă, posibilitatea de ocrotire a sănătății și a primi studii mai calitative la ei este mai mare.

9. Migrația, după aprecierile respondenților, are impact pozitiv asupra culturii, pregătirii profesionale a migraților. Dar acest lucru se referă în mare parte la migrații care efectuează munci mai calificate și trăiesc în condițiile mai favorabile a Europei de Vest. Migrații ocupați la muncile sezoniere în Rusia, după părerea respondenților, în măsură mai mare degradează decât își ridică potențialul profesional.

10. Componenta migraților este foarte eterogenă, include reprezentări ai diferitor categorii sociale.

11. Relațiile migraților și familiilor acestora cu comunitatea în general nu poartă un caracter deschis conflictual. Dar deja la această etapă se înregistrează apariția diferențierilor sociale și patrimoniale, care într-un fel sau altul duc la conflicte.

12. Migrații și familiile lor se includ în grupul de risc ridicat: pentru ei este mai mult probabil de a fi supuși violenței, invidiei, etc., decât pentru alte grupuri sociale. Nivelul mai înalt de viață atrage atenția cercurilor criminale.

13. Migrații evident puțin investesc mijloacele câștigate în producție. Principalele direcții de investire a mijloacelor bănești câștigați sunt: alimentarea mai calitativă, vestimentația, îmbunătățirea condițiilor de viață. Construcția caselor, reparația apartamentelor, procurarea de automobile etc. Astfel, influența migrației de muncă asupra stării economice comunitare este indirectă: datorita intrărilor bănești se ridică nivelul general de viață.

14. Deseori migrația are o influență negativă asupra climatului familial, deseori duce la destrămarea familiilor. Copiii în marea parte rămân fără supravegherea și îngrijirea necesară. Această situație duce la creșterea nivelului de comportament deviant și delincvent atât în familiile migraților, cât și în comunitate în general.

15. Migrații oferă unul din principalele surse de formare a clasei mijlocii în comunitățile locale, în Republica Moldova, și astfel contribuie la stabilizarea situației sociale din țară.

16. Câștigurile migraților ajută comunităților și țării în general la rezo-

Ivarea multor probleme economice și de ordin financiar, și din această pricină se prezintă ca un fenomen pozitiv.

ANEXĂ

Localitățile și persoanele intervievate

1. Satul Bobeica, raionul Hâncești, A.N.Moraru, primar
2. Satul Boghenii-Vechi, raionul Ungheni, D.Cocieru, consilier
3. Satul Logănești, raionul Hâncești, V.Sava, primar
4. Satul Țigănești, raionul Strășeni, M.Mistreț, primar
5. Or.Strășeni, S.Radu, secretara primăriei
6. Satul Tribisăuți, raionul Briceni, Iu.V.Petro, primar
7. Satul Sireț, raionul Strășeni, V.Carbură, primar
8. Satul Burlăceni, raionul Vulcănești, I.Calmîc, primar
9. Satul Burlăcu, raionul Cahul, I.Filipovici, primar
10. Satul Vinogradovca, raionul Taraclia, M.Baraga, primar
11. Satul Romanești, raionul Strășeni, I.Raileanu, primar
12. Satul Zubrești, raionul Strășeni, V.Bortă, primar
13. Satul Cojușna, raionul Strășeni, V.Nani, primar
14. Satul Onești, raionul Strășeni, M.Botea, primar
15. Comuna Volovița, raionul Soroca, A.Mitrean, secretar consiliu local.
16. Satul Bălăbănești, raionul Criuleni, E.Crișmariuc, consilier
17. Satul Ciorești, raionul Nisporeni, L.Dima, secretar primăria
18. Or.Rișcani, primar
19. Satul Corjova, raionul Dubăsari, R.Emelianov, specialistul principal în probleme administrației publice locale
20. Satul Cucoara, raionul Cahul, N.Dandiș, consilier
21. Satul Iurceni, raionul Nisporeni, R.Vasilii, consilier
22. Satul.Malaești, raionul Criuleni, L.Ciobanu, consilier
23. Satul Corjova, raionul Criuleni, Gh.Ojog, primar
24. Satul Dubăsarii Vechi, raionul Criuleni, Aurel, primar
25. Satul Șișcani, raionul Nisporeni, Brânzilă, primar
26. Satul Roșu, raionul Cahul, F.Bocicovari, consilier
27. Satul Roșu, raionul Cahul, V.Ciobănică, primar
28. Satul Seliște, raionul Nisporeni, primar
29. Satul Tvardița, raionul Ciadir-Lunga, Gagauzia, E.Covaci, secretar-primăria
30. Mun.Chișinău, Ana Iurașcu, vice-pretor.